

Aan Dhr. Jan Jambon, Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van
Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management
Kabinet Martelaarsplein
Martelaarsplein 19, 1000 Brussel
In kopie: andere leden van de Vlaamse Regering

Brussel, 21/12/2022

Onze referentie: *MER_PB_GLB2022_MP*

Uw referentie:

**Onderwerp: problematische goedkeuringsprocedure Vlaams strategisch plan GLB en
essentiële wijzigingen ter verbetering van de effectiviteit voor natuur, klimaat & milieu**

Geachte minister-president,

Beste Jan Jambon,
beste leden van de Vlaamse Regering,

De natuur- en milieuverenigingen Bond Beter Leefmilieu en Natuurpunt willen U drie belangrijke vaststellingen meedelen met betrekking tot de nakende voorlegging van het Vlaams strategisch plan GLB aan de Vlaamse Regering, de voorlegging aan Europa en de voorwaarden voor effectiviteit op vlak van natuur, klimaat en milieu.

1) Vlaamse procedure: nood aan gefinaliseerd MER incl. passende
beoordeling met positieve conclusie

Incompleet dossier

Een goedkeuring door de Vlaamse Regering van het Vlaams strategisch plan GLB staat binnenkort gepland.

Op dit moment is geen goedgekeurd MER als bijlage bij het plan beschikbaar. Wij vernemen van de dienst MER dat het dossier nog in behandeling is. Als de goedkeuring van het Vlaams GLB plan zou gebeuren zonder inbegrip van dergelijk gefinaliseerd MER is dat onrechtmatig en dus juridisch aanvechtbaar overeenkomstig artikel 4.2.11. §4, tweede lid DABM. De passende beoordeling is op vandaag negatief voor wat de kwaliteit ervan betreft - dit zal nopen tot een adequate aanpassing van het plan, wat dus de goedkeuring door de Vlaamse Regering aan het eind van deze week uitsluit.

Een dagvaarding van de Vlaamse Regering kan dan ook moeilijk uitblijven mocht deze situatie zich toch voordoen. Een niet correcte goedkeuringsprocedure zou immers - los van het feit dat milieu, natuur en klimaatbelangen op die manier onrecht zou worden aangedaan - leiden tot onrechtmatig toegekende steun aan landbouwers en dit lijkt ons een absoluut te vermijden scenario.

Aanpassingen bij negatieve conclusie

Het plan dat vandaag voorligt, gaat gepaard met een passende beoordeling waarvan de kwaliteit negatief wordt beoordeeld - deze passende beoordeling zal deel uitmaken van het MER. Een afdoende aanpassing van het Vlaamse strategische plan GLB dringt zich dus op.

De milieu- en natuurverenigingen wijzen erop dat zij in hun inspraakreactie tijdens het openbaar onderzoek rond dit Vlaams strategisch plan GLB hebben aangegeven dat in de ontwerpversie van het strategisch plan onvoldoende concreet en meetbaar invulling werd gegeven aan een aantal essentiële taakstellingen o.a. rond milieukwaliteit, het bijdragen aan klimaatmitigatie- en adaptatie en rond biodiversiteit. Dat de kwaliteit van de passende beoordeling op vandaag als onvoldoende wordt gezien is daarom geen verrassing - dit remediëren zal op korte termijn een grondige inspanning vragen.

We verwijzen in deel 3) van deze brief nog eens naar de volgens ons essentiële aanpassingen van het huidige Vlaams ontwerp GLB.

2) Europese procedure: rekening houden met de Habitatrichtlijn bij de goedkeuring van een strategisch plan is een vereiste

Incompleet dossier

Artikel 107 (2) van de GLB-verordening (EU) 2021/2115 stelt dat elk GLB-SP een strategisch milieueffectrapport (SMER), bedoeld in Richtlijn 2001/42/EG, moet bevatten.

De GLB verordening stelt dat de strategische plannen -volgens artikel 105- algeheel dienen bij te dragen tot de verwezenlijking van de specifieke doelstellingen die zijn vastgelegd in artikel 6, lid 1, punten d., e. en f. (We citeren: "het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen") en heel concreet dient door de lidstaten te worden aangetoond dat de vergroeningsarchitectuur van het strategisch GLB-plan bijdraagt aan het bereiken van, en verenigbaar moet zijn met de nationale langetermijn streefcijfers die zijn opgenomen in of voortvloeien uit de in bijlage XIII opgesomde wetgevingshandelingen - en in die bijlage

vindt men ook de Habitatrichtlijn terug.

De SMER-richtlijn verplicht op haar beurt de integratie van de beoordeling op basis van de Habitatrichtlijn (de passende beoordeling) in de procedure, zoals omgezet in Vlaanderen in het DABM.

Uit de hierboven vermelde artikelen blijkt dat het Nationaal (in casu Vlaams) Strategisch plan GLB door een lidstaat alleen kan worden gefinaliseerd na een formeel advies van de diensten verantwoordelijk voor de naleving van onder andere de habitatrichtlijn.

De milieu- en natuurverenigingen stellen vast dat een definitieve goedgekeurde MER met inclusie van een passende beoordeling op heden niet beschikbaar is voor het Vlaams strategisch plan en leiden daaruit af dat deze ook niet beschikbaar kan geweest zijn op het ogenblik van de voorlegging ter goedkeuring van het GLB aan Europa, die reeds heeft plaatsgevonden.

Europese goedkeuring

De Europese goedkeuring van het Vlaams strategisch plan lijkt om die reden een onwettige rechtshandeling te zijn.

Daarvan willen wij U bij deze formeel in kennis stellen.

3) Essentiële wijzigingen

Voorgaande punten zijn strikt formeel van aard. Essentieel is echter de noodzakelijke integratie van de mogelijke milieu- en natuureffecten alsook de raadpleging van stakeholders bij de voorbereiding en vóór de vaststelling of de onderwerping aan de wetgevingsprocedure van het plan.

- Jaarlijkse GLB evaluatie

- We pleiten voor de oprichting van een volwaardig overlegorgaan dat opvolging doet en formeel om bijsturing vraagt.

Het Strategisch plan GLB is een plan voor de landbouwsector, maar de doelen en de gevolgen impacteren ook het leefmilieu van omwonenden, het natuurbehoud en het bedrijfsleven. Het installeren van een periodiek en representatief overlegcomité met milieu- en natuursector, gemeenten, jacht en bedrijfsleven dat de realisatie van de doelen van zowel pijler 1 als 2 en Leader, e.a. onderdelen van het plan opvolgt en voorstellen doet tot bijstellingen aan de bevoegde ministers is nodig om stappen voorwaarts te zetten.

De opvolging kan maar grondig verlopen indien voor de nodige parameters ook een rigoureuze monitoring wordt ingesteld.

Onderwerpen die stelselmatig opvolging vergen: broeikasgasemissies, biodiversiteit, waterkwaliteit, specifieke gebiedsgerichte doelstellingen, e.a.

- VLIF steun als richtinggevend instrument

- De VLIF steun dient te worden ingezet als steunpilaar voor de nodige transitie naar

landbouw binnen de milieugebruiksruimte, zowel op niveau van het bedrijf als regionaal als Vlaams

Cumulatieve negatieve effecten van investeringen op Vlaams niveau dienen te worden vermeden en een investering op bedrijfsniveau dient de milieu- en klimaateffecten van het bedrijf in zijn geheel te verlagen - niet van een individueel proces. Daartoe dient dit doel geëxpliciteerd te worden en zijn een transparante opvolging en beheer aan de orde.

- **Artikelsgewijze aanpassingen:**

- Uniforme bufferzone van minimum 6 meter voor waterlopen en grachten inschrijven in GLMC nr. 4

Uniformiteit en effectiviteit moeten voorop staan met betrekking tot de bufferzones t.o.v. oppervlaktewater voor wat betreft bemesting, toepassing van pesticiden en teeltvrije stroken. Dit is een zeer sterke maatregel die helpt om de doelen van de nitraatrichtlijn en de KRW te halen. Transparante maatregelen zijn onontbeerlijk voor een performant toezicht en

- In GLMC 8 de formulering *invasieve soorten* vervangen door *invasieve exoten conform de EU regeling*. En systematische vervanging in de tekst van het strategisch plan GLB van de term 'invasieve soorten' door 'invasieve exoten conform de EU regeling'.

In het Vlaamse SP GLB wordt bij de GLMC 8 de Europese verwijzing naar de *Invasieve exoten conform de EU regeling* verkeerdelijk ingevuld door 'invasieve soorten'. Dit is een verdeckte manier om een reeks soorten waarvan geen wettelijke bestrijding voorzien is in de Vlaamse regelgeving in alle percelen welke onder de pijler 1 regeling vallen en ook alle bufferstroken, beheerovereenkomsten, het niet productief areaal enz systematisch te laten bestrijden, op straffe om de inkomenssteun te verliezen. Dit geldt op dit ogenblik voor de Akkerdistel maar zou door de beheerinstantie van het Vlaams GLB ook voor andere soorten zonder nadere wettelijke regeling kunnen toegepast worden. Akkerdistel staat onterecht in de Vlaamse interpretatie van GLMC nr. 8 mbt bestrijding van invasieve soorten.. Akkerdistel is immers niet opgenomen in de Europese lijst van invasieve exoten en is bovendien door het grondwettelijk hof geschrappt uit de schadelijke te bestrijden soorten wegens het inmiddels gebleken belang ervan o.a. als rijke nectarbron voor bestuivers en voor de bredere biodiversiteit.

De verplichte bestrijding door landbouwers die vallen onder de inkomenssteun uit het GLB is oneigenlijk beleid en veroorzaakt collaterale schade voor de biodiversiteit en verspreiding van pesticiden in het milieu. De aanpassing van GLMC nr. 8 met de wijziging van *invasieve soorten* door *invasieve exoten conform de Europese regeling* is daarom zowel op juridisch vlak als op vlak van bescherming van de biodiversiteit essentieel. Daarnaast moet in de rest van de tekst van het SP-GLB systematisch de verwijzing "invasieve soorten" vervangen worden door "invasieve exoten conform de Europese regelgeving".

- Effectieve bescherming en handhaving van overtredingen op KLE's en andere vergunningsplichtige natuurelementen en consequente sanctionering van overtredingen via directe pijler 1 steunbetalingen.

Vlaanderen is arm aan kleine landschapselementen (KLE) en ander niet-productief areaal (NPA) in landbouwgebied. Voor het behoud van KLE's in uitvoering van GLMC 8, is een actuele en gebiedsdekkende kaart als inventaris van deze elementen nodig. De definitie van NPA in het

Strategisch plan is te beperkt en niet conform art. 7 tot 9 van het natuurvergunningenbesluit en dient daarmee in lijn gebracht te worden. Een heldere definiëring van deze elementen en duidelijke opname in de perceelsregistratie zijn noodzakelijk voor een effectieve bescherming.

- **Effectieve invulling niet-productief areaal in functie van biodiversiteit en erosie**

De verplichte invulling van de 4% aan NPA moet leiden tot de verhoging van het aandeel KLE's en de versterking van de groenblauwe dooradering van het agrarisch gebied, dit ten bate van de regionale biodiversiteit en het robuust maken van het landbouwareaal tegen erosie. Om dat te realiseren is de opmaak van een protocol noodzakelijk tussen Landbouw & Visserij en Natuur & Bos om de nodige synergieën te bereiken bij zowel de aanmelding als de inhoudelijke invulling & praktische uitrol.

- **Verplichte erosie maatregelen uitbreiden naar oranje percelen**

Uit de recente evaluatie van het erosiebeleid blijkt dat de huidige maatregelen niet in staat zijn de jaarlijkse afvloeï van meer dan 20 ton leem/ha in erosiegevoelig landbouwgebied tegen te gaan. Zowel vanuit goed landbouwbeheer als vanuit biodiversiteits- en milieuoogpunt - omwille van enerzijds het behoud van de bodemproductiviteit en anderzijds de afvloeï van nutriëntrijke en met pesticiden belaste sedimenten in natuur- en valleigebieden en de belasting van de waterkwaliteit daardoor specifiek met fosfaat- moeten verplichte GLMC maatregelen niet alleen voor paarse en rode maar ook voor de oranje percelen toegepast worden. Uit de evaluatie blijkt immers dat de huidige vrijblijvende maatregelen onvoldoende werken. Een uitbreiding van het GLMC-areaal vraagt logischerwijs om een aanpassing van het bereik van de ecoregeling inzake erosiebestrijding.

- **Stimuleren biolandbouw en andere vormen van agro-ecologie**

Het gestelde doel voor biolandbouw en andere vormen van agro-ecologische landbouw is veel te laag t.o.v. de doelstelling van de Boer-tot-Bord strategie. We vragen Vlaanderen de inspanningen op te drijven en meer markt ondersteunende initiatieven te voorzien naast een grondige omschakelingssteun en uitgebreide begeleidingsmogelijkheden.

- **Bredere interpretatie "goede landbouwkundige staat" moet rekening houden met biodiversiteit**

De enge interpretatie die Vlaanderen geeft aan het in goede landbouwkundige staat houden van zijn percelen, bestraft landbouwers die inspanningen doen voor biodiversiteit via korting op hun directe steun. Daarnaast staat Vlaanderen op die manier een verandering in mindset in de weg: de nultolerantie t.o.v. wat als "niet proper" wordt bestempeld wordt behouden. Volgende elementen worden bvb. onvoldoende naar waarde geschat; wat ruigte laten staan in een perceelsrand, een haag wat breder laten uitgroeien, een stukje grasland ruiger laten of een maaibeurt overslaan om insecten te laten overwinteren, etc.

- **Volledige doorwerking natuurvergunningenbesluit in conditionaliteit.**

In de conditionaliteit uit pijler 1 ontbreken een aantal belangrijke elementen zoals het correct toepassen van reeds verworven nulbemesting, het behoud van grasland in valleien en de generieke bescherming van venen en wetlands zoals opgenomen in het natuurvergunningenbesluit. Die dienen opgenomen te worden en bijhorende informatie en afbakeningen dienen consequent via integratie in de verzamelaanvraag en indien van toepassing het bodempaspoort aan landbouwers te worden ontsloten.

- Handhaving is het sluitstuk: nood aan transparant protocol

Handhaving is het sluitstuk van effectief en rechtvaardig beleid. Zonder deugdelijk toezicht en handhaving met bijhorende sanctinering blijft een beleid dode letter. Deze elementen kunnen een game changer zijn voor behoud van de biodiversiteit in agrarisch gebied. Specifiek voor GLB is hiervoor een transparant handhavingsprotocol nodig tussen de bevoegde diensten van Omgeving, VLM (Mestdecreet), ANB (natuurvergunningenbesluit) en Landbouw & Visserij.

Een consequente toepassing van de handhaving en de voorziene inhouding van de pijler 1 inkomenssteun zal leiden tot resultaten op het terrein in tegenstelling tot de huidige papieren bescherming. Een jaarlijkse rapportage aan het eerder vermelde, nodige overleg- en opvolgorgaan kan de transparantie garanderen.

Met achtingsvolle groeten,

Jos Ramaekers, beleidscoördinator Natuurpunt

Benjamin Clarysse, beleidscoördinator Bond Beter Leefmilieu